

ANALYS

Afghanistan

MR-utvecklingen under 2022 med fokus på situationen för kvinnor och flickor samt de facto-statens rättsskipning

MA04 2022-01-13

MIGRATIONSVERKET'S FUNKTION FÖR LAND- OCH OMVÄRLDSANALYS

Den 1 maj 2019 inrättade Migrationsverket en ny funktion för land- och omvärldsanalys. Funktionen benämns Migrationsanalys och finns inom Migrationsverkets Nationella operativa avdelning.

ANALYS FÖR MIGRATIONSVERKET STRATEGISKA OCH OPERATIVA LEDNING

Denna rapport är framtagen av Migrationsverket. Rapporten innehåller analys avsedd för Migrationsverkets strategiska och operativa ledning.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänt kända förhållanden.

Analys: Afghanistan. MR-utvecklingen under 2022 med fokus på situationen för kvinnor och flickor samt de facto-statens rättsskipning

2022-11-28

Rapporten är utgiven av Nationella operativa avdelningen,
Migrationsanalys – Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys.
© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2022.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	5
2. MR-utvecklingen med fokus på situationen för kvinnor och flickor	5
3. Tendenser avseende talibanstatens agerande och styrning.....	9
4. Rättsskipning under talibanstyret	11
5. Sammanfattande analys	13
Källförteckning	14

1. Bakgrund

Denna rapport/lägesanalys har tagits fram på förfrågan av Migrationsverkets rättsavdelning med anledning av utvecklingen av människorättsläget i Afghanistan under 2022. I rapporten beskrivs övergripande trender med ett särskilt fokus på kvinnor och flickor, vars fri- och rättigheter i synnerhet varit föremål för allt fler inskränkningar under året.

Rapporten tar också upp tendenser gällande de facto-statens agerande och styrning samt belyser aspekter av talibanrörelsens rättskipning och ideologiska grund.

2. MR-utvecklingen med fokus på situationen för kvinnor och flickor

Ett drygt år efter att den afghanska republiken kollapsade och talibanrörelsen intog Kabul präglas situationen fortfarande av oklarheter kring formerna för de facto-statens styre.¹ Informationsläget är fortsatt svårt, bland annat på grund av censur, begränsad medietäckning samt hot och våld mot mediearbetare.² Säkerhetssituationen är allt mer skör och även om incidentnivåerna ligger långt under de nivåer som rådde innan talibanrörelsens maktövertagande,³ har de enligt FN ökat stadigt under de första sju⁴ månaderna 2022.⁵ Den humanitära krisen fortgår, och endast genom omfattande humanitärt bistånd till omkring 23 miljoner människor har en svältkatastrof hittills avväjts.⁶

Talibanrörelsen har under sitt första år vid makten gradvis visat sig allt mer repressiv.⁷ Yttrandefrihet och politiska rättigheter har underkuvats genom

¹ USIP, One Year Later: Taliban Reprise Repressive Rule, but Struggle to Build a State, 2022-08-17, [url](#); Afghanistan International, Formation of Post-Interim Government Depends on Constitution, Parliament, Says Taliban, 2022-10-14, [url](#)

² EUAA, Afghanistan – Targeting of Individuals, augusti 2022, [url](#), s. 15

³ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-06-15, [url](#), s. 4; Migrationsverket, Migrationsanalys, Afghanistan – säkerhetsläget efter talibanrörelsens maktövertagande, 2022-04-29, [url](#), s. 60

⁴ Därefter har ingen ytterligare FN-data publicerats.

⁵ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#), s. 4

⁶ UN News, Afghanistan: Humanitarian assistance has saved lives, but immense needs remain, 2022-08-11, [url](#); Reuters, Famine may have been averted, but Afghan economic crisis deepens, 2022-03-03, [url](#)

⁷ CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

exempelvis frihetsberövanden, våld och tvång.⁸ Allt fler fri- och rättigheter har beskurits, i synnerhet för kvinnor och flickor.⁹

FN:s särskilda rapportör för de mänskliga rättigheterna i Afghanistan har i sin rapport från september 2022 uttryckt att läget i landet har försämrats till den punkt att landets människorättskris nu kan sägas motsvara landets humanitära och ekonomiska kriser. Rapportören betonar härvid särskilt den kraftiga tillbakagången avseende kvinnors och flickors fri- och rättigheter sedan talibanrörelsen kom till makten, och menar att i inget annat land missgynnas kvinnor och flickor på samma sätt i alla aspekter av sina liv. Inskränkningarna för kvinnor och flickor anges vidare ha betydande påverkan på deras möjligheter att försörja sig, få tillgång till vård och utbildning samt söka skydd undan våld. Ett dekret som innebär att män kan bestraffas för kvinnorsandel påverkar därtill mäns beteenden och medför exempelvis ökat våld i hemmen, enligt rapportören.¹⁰

Barnrättsorganisationer har också rapporterat om en markant ökning av antalet barnäktenskap till följd av den humanitära krisen, men också på grund av avsaknaden av möjligheter till utbildning och arbete för flickor och kvinnor. Det förekommer också uppgifter om att flickor tvingas gifta sig med medlemmar av talibanrörelsen som ett slags säkerhetsarrangemang för flickornas familjer.¹¹

Ytterligare restriktioner för kvinnor och flickor har införts efter att FN:s särskilda rapportör utkom med sin rapport i september. Kvinnors möjlighet till utbildning har inskränkts¹² än mer genom nya restriktioner i oktober 2022, vilka utestänger kvinnor från att studera en rad olika ämnen på statliga universitet.¹³ I november tillkännagavs därtill ytterligare begränsningar när kvinnor förbjöds att besöka parker, gym och allmänna badhus,¹⁴ varav det sistnämnda bland annat slår hårt mot de många kvinnor vars hem har bristande sanitära faciliteter.¹⁵

De nya restriktionerna motiverades med att de tidigare uppställda kraven på att observera korrekt *hijab* ('täckning/beslöjning') och könssegregering inte efterföljts.¹⁶ Talibanstyret har redan i tidigare dekret uttalat att bästa sättet för

⁸ USIP, One Year Later: Taliban Reprise Repressive Rule, but Struggle to Build a State, 2022-08-17, [url](#)

⁹ USIP, One Year Later: Taliban Reprise Repressive Rule, but Struggle to Build a State, 2022-08-17, [url](#); Freedom House, Afghanistan: Human Rights Defenders Continue to Face Immense Danger, 2022-08-15, [url](#), UN Women, In focus: Women in Afghanistan one year after the Taliban takeover, [url](#)

¹⁰ UN/HRC, Situation of human rights in Afghanistan, 2022-09-09, [url](#), s. 3f, 15

¹¹ UN/HRC, Situation of human rights in Afghanistan, 2022-09-09, [url](#), s. 5

¹² Sedan maktövertagandet råder förbud mot flickors skolgång i "secondary school" (klass 7–12). Enligt FN-rapportören upprätthålls förbudet i 24 of 34 provinser och utestänger ca 850 000 flickor från utbildning. Även om universitetsutbildning fortsatt tillåts rapporteras också om problem där kvinnor hindras från att närvara p.g.a. avsaknaden av kvinnliga lärare: (UN/HRC, Situation of human rights in Afghanistan, 2022-09-09, [url](#), s. 4). Kvinnor har vidare blockerats från universitet p.g.a. "felaktig" klädsel och blivit utsatta för våld i samband med fredliga demonstrationer vid olika universitet: Gandhara, 'Beaten And Humiliated': Taliban Cracks Down On Afghan Universities In Bid To Curb Women's Protests, 2022-11-08, [url](#)

¹³ BBC News, Afghanistan: Taliban ban women from many university subjects, 2022-10-15, [url](#)

¹⁴ Al Jazeera, Afghan women barred from gyms, Taliban official says, 2022-11-10, [url](#)

¹⁵ Al Jazeera, Banned From Public Parks And Bathhouses, Afghan Women Say Life Under Taliban Is Like A 'Prison', 2022-11-10, [url](#)

¹⁶ Al Jazeera, Afghan women barred from gyms, Taliban official says, 2022-11-10, [url](#)

kvinnor att uppfylla hijabkravet är att inte lämna hemmet alls, om inte nödvändigt.¹⁷

De senaste restriktionerna har bland annat fördömts av EU som i ett uttalande menar att de adderar till redan befintliga allvarliga överträdelser av de facto-regeringen gentemot kvinnors och flickors rättigheter, och strider mot vad talibanrörelsen initialt har utfäst löften om. I uttalandet framhålls att flickor fortsatt nekas skolgång i klass 7–12, utsätts för restriktioner vad gäller resande och rörelsefrihet och exkluderas från de flesta aspekter av offentligt och ekonomiskt liv.¹⁸

I skrivande stund har också FN-rapportören tillsammans med andra FN-representanter publicerat ett skarpt uttalande om att de senaste restriktionerna ytterligare fördjupar de redan flagranta brott som sker mot kvinnors och flickors fri- och rättigheter i Afghanistan.¹⁹

För ytterligare information om situationen för kvinnor och flickor rekommenderas exempelvis:

- [Amnesty International, Afghanistan: Death in slowmotion: Women and girls under Taliban rule, juli 2022](#)
- [United States Institute of Peace \(USIP\), Taliban Escalate New Abuses Against Afghan Women, Girls, oktober 2022](#)

När det gäller utrymmet för civilsamhället har detta snabbt krympt under talibanstyret, och civilsamhällesaktivister liksom journalister och medarbetare hör till de grupper som utsätts för hot, godtyckliga frihetsberövanden, tortyr och andra övergrepp.²⁰

FN fortsätter också att få trovärdiga rapporter om, samt dokumentera, andra övergrepp, exempelvis utomrättsliga avrättningar, godtyckliga frihetsberövanden och tortyr gentemot bland annat anhängare av den förra regeringen eller misstänkta anhängare av Nationella motståndsfrenten (NRF) och Islamiska staten Khorasanprovinsen (ISKP).²¹

När det gäller ISKP som aktör fortsätter de rikta angrepp mot civila mål, i synnerhet gentemot shiamuslimska hazarer, men också andra religiösa minoriteter.²² Human Rights Watch rapporterade i början av september 2022, att ISKP tagit på sig ansvaret för 13 attacker riktade mot hazarer sedan talibanrörelsens maktövertagande samt länkats till ytterligare tre. Dessa attacker

¹⁷ USIP, How the Taliban's Hijab Decree Defies Islam, 2022-05-12, [url](#)

¹⁸ EEAS, Afghanistan: Statement by the Spokesperson on further limitations to women's rights, 2022-11-14, [url](#)

¹⁹ UN OHCHR, Afghanistan: Latest Taliban treatment of women and girls may be crime against humanity, say UN experts, 2022-11-25, [url](#)

²⁰ UN/HRC, Situation of human rights in Afghanistan, 2022-09-09, [url](#), s. 14; UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#), s. 8

²¹ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#), s. 7

²² UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#), s. 5

rapporteras ha lett till över 700 dödade och skadade.²³ Därefter har åtminstone ytterligare en storskalig attack genomförts mot ett utbildningscenter i den hazarddominerade delen av västra Kabul med över 100 dödade och skadade som följd.²⁴

När det gäller ”Moralministeriet” (Ministry for the Propagation of Virtue and the Prevention of Vice) har de under året stärkt sin implementering av en rad olika regler och direktiv som relaterar till exempelvis utomäktenskapliga relationer, klädkoder, deltagande i bönestunder och musiklyssnande. FN-missionen UNAMA har registrerat ett antal fall där de facto-myndigheterna utövat omänsklig, förnedrande behandling och bestraffning samt utomrättsligt dödande av individer som inte efterkommit de uppställda reglerna.²⁵

Under perioden januari till maj 2022 registrerades sju fall (fem kvinnor och två män) av utomrättsligt dödande kopplat till anklagelser om utomäktenskapliga relationer och åtminstone trettio fall av omänsklig förnedrande behandling som offentlig piskning, slag och verbala övergrepp.²⁶ Beaktas skall dock att siffror relaterade till såväl MR-övergrepp som andra säkerhetsincidenter måste tolkas med försiktighet på grund av det svåra informationsläget. Ett mörkertal kan antas föreligga.

Från mitten av juni till mitten av september 2022 registrerade UNAMA 37 fall av omänsklig, förnedrande bestraffning i fall där de facto-myndigheterna anklagade individer för moralbrott eller religiösa överträdelser, såsom utomäktenskapliga relationer eller brott mot påbuden om hijab och *mahram*.²⁷ Exempelvis verkställdes spöstraff inne på stadion i Zabul för tre män och två kvinnor, vilka rapporterades ha dömts för äktenskapsbrott och rån.²⁸

För ytterligare information om situationen för olika grupper eller riktat våld mot olika profiler rekommenderas exempelvis:

- [European Union Agency for Asylum \(EUAA\), EUAA COI Report. Afghanistan - Targeting of Individuals, augusti 2022](#)

²³ HRW, Afghanistan: ISIS Group Targets Religious Minorities, 2022-09-06, [url](#)

²⁴ BBC News, Kabul blast kills teenagers sitting practice exam, 2022-10-01, [url](#)

²⁵ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-06-15, [url](#), s. 7

²⁶ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-06-15, [url](#), s. 7

²⁷ ”Moralministeriet” beslutade redan i december 2021 att afghanska kvinnor som reser mer än 45 miles (72 km) måste åtföljas av en manlig eskort, mahram, d. v. s. en släkting som kvinnan enligt Islam är förbjuden att gifta sig med. France 24, Taliban bans women from travelling longer distances unless with male relative, 2021-12-26, [url](#)

²⁸ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#), s. 7

3. Tendenser avseende talibanstatens agerande och styrning

Vid talibanrörelsens maktövertagande den 15 augusti 2021 fanns vissa förhoppningar om att viljan att uppnå internationellt erkännande och fortsatt bistånd kunde medföra att mer moderata krafter inom talibanrörelsen skulle få inflytande över utvecklingen. Dessa förhoppningar har dock i stor utsträckning skingrats,²⁹ och talibanrörelsen har under sitt första år vid makten gradvis visat sig allt mer repressiv.³⁰ Vissa bedömare menar att den internationella reträtten har stärkt rörelsens makt och självförtroende, och således också dess aversion mot externt inflytande i landet.³¹

Under ett sällsynt framträdande vid ett stort rådsmöte, *jirga*, i Kabul i mitten av juli, betonade den Kandaharbaseade högste ledaren (*Emir ul-Mu'minin* – 'de rättrognas anförare') Hibatullah Akhundzada att ideologi snarare än pragmatism skall vägleda rörelsens politiska styre. Han avfärdade samtidigt omvärldens krav på de facto-staten som illegitima.³² Denna hållning har kanske hittills allra tydligast kommit till uttryck när det gäller frågan om de stängda flickskolorna, vilket väckt stor indignation i omvärlden.³³

I teorin har talibanrörelsen alltid framhållit emirens makt som absolut. I praktiken har dock konsensusbyggande utgjort en kärna i viktigt beslutfattande, och under konfliktåren tilläts lokala talibankommendanter därtill en hög grad av autonomi.³⁴ När det gäller de stängda flickskolorna verkar det inom den talibanska eliten finnas ett tämligen utbrett stöd för ett återöppnande.³⁵ Utbildningsministeriet i Kabul hade också utlovat ett återöppnande efter det afghanska nyåret i mars 2022. I sista stund gick dock Hibatullah in och återkallade detta beslut.³⁶ Därefter följde också fler restriktiva dekret avseende kvinnor,³⁷ bland annat dekret avseende mahram och hijab.³⁸

Hibatullahs återkallande av beslutet om att återöppna flickskolorna i sista stund väckte nya frågor om hur och genom vilka strukturer talibanrörelsen idag styr landet. Det blottlade också spänningar mellan olika delar av den talibanska staten och gav upphov till frågor om relationen mellan den Kandaharbaseade högste ledaren och de facto-regeringen i Kabul. Agerandet har av vissa tolkats

²⁹ Australian Institute of International Affairs, "A Tunnel With No Light": Twelve Months of Taliban Rule in Afghanistan, 2022-08-10, [url](#)

³⁰ CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

³¹ Stimson Center, Afghanistan Under the Taliban: Findings on the Current Situation, 2022-10-20, [url](#)

³² New Lines Magazine, For Now, Ideology Trumps Pragmatism in Afghanistan, 2022-07-13, [url](#); VOA News, Taliban Chief Slams Foreign 'Interference' in His 'Islamic' Governance, 2022-07-01, [url](#)

³³ The Guardian, Taliban reversal on girls' education derails US plan for diplomatic recognition, 2022-03-27, [url](#)

³⁴ CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

³⁵ CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#); Financial Times, The Taliban's new order: 'We'll introduce a system for the world', 2022-08-02, [url](#)

³⁶ Stimson Center, Afghanistan Under the Taliban: Findings on the Current Situation, 2022-10-20, [url](#)

³⁷ CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

³⁸ Amnesty International, Afghanistan: Death in slowmotion: Women and girls under Taliban rule, 2022-07-27, [url](#), s. 33, 37

som både ett sätt för den högste ledaren att försäkra sig om sin personliga auktoritet, men också som ett uttryck för det seniora, religiösa ledarskapets missnöje med att ha exkluderats från dagligt, politiskt beslutsfattande i Kabul.³⁹

Enligt vissa källor står Hibatullah nära en grupp extremt konservativa inom rörelsen. Några personer som nämns i sammanhanget är exempelvis den tillförordnade justitieministern, tillika chefsdomare i Högsta domstolen, Abdul Hakim Haqqani, och den tillförordnade ministern för ”moralministeriet” Sheikh Khalid Muhammad.⁴⁰ Detta indikerar att skiljelinjer mellan olika åsiktsfalanger eller maktcentra inom talibanrörelsen är komplexa och inte enbart kan reduceras till en klyfta mellan Kandahar–Kabul.⁴¹

Interna åsiktsskillnader inom talibanrörelsen ska dock inte, enligt vissa bedömare, tolkas som ett existentiellt hot mot rörelsens inre sammanhållning.⁴² Sammanhållningen är något som rörelsen prioriterat högt sedan maktövertagandet. Detta har exempelvis medfört att de facto-regeringen undvikit att bestraffa fotsoldater som överträtt centrala riktlinjer när de begått hämndmord lokalt på forna regeringsanhängare, trots den centralt utlovade amnestin.⁴³ FN uttryckte i sin senaste kvartalsrapport oro över den ”uppenbara straffrihet” som medlemmar av talibanrörelsen fortsatt åtnjuter.⁴⁴

När det gäller parerandet mellan olika åsiktsläger verkar också talibanrörelsens toppskikt (i likhet med många andra politiska organisationer världen över) vara mer känsligt för missnöje från sina mer ideologiskt extrema medlemmar, än från dem med relativt sett mer pragmatisk eller moderat hållning.⁴⁵ Efter maktövertagandet har rörelsens ledarskap undvikit beslut som skulle kunna uppfattas strida mot det narrativ under vilket rörelsens fotsoldater mobiliserades under konfliktåren, såsom exempelvis att efterkomma omvärldens krav på kvinnors rättigheter.⁴⁶

³⁹ CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

⁴⁰ Stimson Center, Afghanistan Under the Taliban: Findings on the Current Situation, 2022-10-20, [url](#)

⁴¹ En skiljelinje mellan två maktbaser som ofta framhålls är den mellan Haqqaninätverket och de sydliga, Kandaharbaserade talibanerna med emiren i toppen. Situationen är dock komplex och i viss mån höljd i dunkel då rörelsen är mån om att utåt sett framstå som enad. Skiljelinjerna verkar också i viss mån vara överlappande och av olika slag, exempelvis åsiktsskillnader mellan mer moderata och mer hårdföra krafter inom rörelsen. Det finns också spänningar och tidvis konflikter mellan majoriteten pashtunska talibaner och talibaner tillhörande andra etniska grupper i framförallt norr: Gandhara, One Year After Seizing Power, Is The Taliban Here To Stay, 2022-08-15, [url](#); Internationell analytiker, digitalt möte, 2022-03-17.

⁴² CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

⁴³ Afghansk juridikprofessor, digitalt möte, 2021-11-09

⁴⁴ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#), s. 14

⁴⁵ CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

⁴⁶ Afghansk juridikprofessor, digitalt möte, 2021-11-09

4. Rättskipning under talibanstyret

Sedan talibanrörelsen bildades har dess primära fokus varit krigföring, vilket bidragit till att rörelsens ideala stat, det *islamiska emiratet*, är ett i hög grad ospecificerat system som aldrig formaliserades under talibanernas förra styre, även om ett utkast till en konstitution skrevs under denna period. Efter maktövertagandet 2021 uttalade den tillförordnade justitieministern (i vad som senare synes ha varit en informell kommentar) att 1964 års afghanska konstitution skulle vara tillämplig i den mån dess artiklar inte strider mot sharia. Praktisk tillämpning av denna konstitution verkar dock ha uteblivit, och istället har viktiga utnämningar eller dekret utfärdats genom bemyndiganden av den högste ledaren. Moralministeriet har nämnts som det organ som möjligen har utfärdat högst antal dekret under talibanstyret.⁴⁷

Sedan talibanrörelsen tog makten har det gamla rättssystemet i stort sett övergivits. Republikens domare och kvinnlig personal har exkluderats, och det finns en osäkerhet gällande vilka lagar och processer som idag kan anses gällande, medan mål hanteras godtyckligt inom olika jurisdiktioner och processer.⁴⁸ Formella straffrättsliga processer verkar vara begränsade till förmån för bestraffning direkt på plats genom exempelvis offentlig skamning, kroppsstraff eller i de värsta fallen dödsstraff.⁴⁹

De facto-myndigheterna har meddelat att det pågår en granskning av republikens lagar och deras förenlighet med islamisk rätt, men väldigt lite information har givits om resultatet av detta arbete.⁵⁰

Trots alla oklarheter kring talibanernas ideala stat liksom rådande rättsliga förhållanden, står det klart att sharia utgör själva fundamentet för talibanernas de facto-stat, och då mer specifikt talibanrörelsens tolkning av sharia. Talibanrörelsen är anhängare av *hanafiskolan*⁵¹ inom den islamiska rätten, men även hanafiskolan inrymmer många olika tolkningar och tillämpningsmöjligheter. Exempelvis är förbudet mot utbildning för tonårsflickor inget som föreskrivs av hanafiskolan, men något som det talibanska toppskiktet tolkar in utifrån sitt argument att endast väldigt rudimentär utbildning är obligatorisk enligt islam. Man menar att högre utbildning förvisso kan vara tillåtet enligt islam, men att det är högste ledarens sak att avgöra om ett förbud ändå skall gälla på grund av att förhållandena i landet medför moraliska risker.^{52 53}

⁴⁷ Melbourne Asia Review, Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

⁴⁸ UN/HRC, Situation of human rights in Afghanistan, 2022-09-09, [url](#), s. 14f

⁴⁹ Melbourne Asia Review, Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

⁵⁰ UN/HRC, Situation of human rights in Afghanistan, 2022-09-09, [url](#), s. 15

⁵¹ Även den forna republikens straffrättsliga system byggde på Hanafiskolan som talibanrörelsen bekänner sig till. Under republikens tid var den islamiska rätten (Hanafiskolan) generellt tillämplig när specifik lagstiftning saknades, och *qisas*-besträffning liksom kropps- och dödsstraff för *hudud*-brott var således även då teoretiskt möjliga när de högt uppställda beviskraven var uppfyllda.: Migrationsverket, Migrationsanalys (f.d. Lifos), Afghanistan – kristna, apostater och ateister, 2017-12-21, [url](#), s. 8f

⁵² Moraliska risker i detta sammanhang torde främst innebära att man inte kan upprätthålla könssegregering.

⁵³ The Jakarta Post, Podcast: What a Taliban theocracy means for Afghanistan, 2022-10-27, [url](#)

I mitten av november 2022 meddelade talibanrörelsens talesperson Zabihullah Mujahid i sociala medier att den högste ledaren Hibatullah uppmanat domare i landet att fullt ut tillämpa den islamiska rätten och utdöma exempelvis kropps- och dödsstraff när förutsättningar för detta föreligger.⁵⁴ Hibatullah har förvisso även tidigare uppmanat rättskipare i landet att fullt ut tillämpa den islamiska rätten,⁵⁵ dock möjligen inte med samma tydliga referens till obligatoriska kroppsstraff för så kallade *hudud*-brott⁵⁶ ('brott mot gud'), eller vedergällning för så kallade *qisas*-brott⁵⁷.

Kroppsstraff har också utdömts och dokumenterats av bland annat FN redan innan den senaste uppmaningen från Hibatullah,⁵⁸ men endast dagar därefter hade över dussintals nya fall rapporterats.⁵⁹

Enligt Amnesty International har de facto-myndigheterna genomfört offentliga spöstraff mot kvinnor och män som anklagats för äktenskapsbrott, stöld, samkönade sexuella relationer eller kidnappning i olika provinser i landet.⁶⁰ Talibanstyrets Högsta domstol rapporteras också ha bekräftat att mer än två dussin individer har piskats offentligt för olika brott i provinserna Kandahar, Bamyan och Takhar.⁶¹ Kroppsstraff har också verkställts i provinsen Logar.⁶² Många ser denna nya framstöt avseende implementering av kroppsstraff som ett oroande tecken på att talibanrörelsen söker en återgång till 1990-talets brutala rättskipning.⁶³

⁵⁴ The Guardian, Afghan supreme leader orders full implementation of sharia law, 2022-11-14, [url](#); BBC Monitoring, Briefing: Taliban leader urges implementation of Islamic penal laws, 2022-11-16, [url](#) [betaltjänst]

⁵⁵ TOLO News, Islamic Emirate's Leader Calls for Implementation of Sharia, 2022-07-28, [url](#)

⁵⁶ Hudud-brotten utgör de mest allvarliga brotten enligt islamisk rätt. Åtal är obligatoriskt och bestraffning måste ske enligt Koranen/Haditherna. Olika tolkningar görs dock av hudud-brott och hur dessa ska bestraffas, men bred enighet råder om att följande utgör hudud-brott: äktenskapsbrott/utomäktenskapliga relationer (*zina*); konsumtion av alkohol; förtal/ärekränkning; vissa typer av stöld och vägrån. Därtill inkluderas apostasi ofta i hudud-brotten.

⁵⁷ Qisas innebär att de brottsutsatta kan kräva vedergällning för ett brott och att gärningspersonen bestraffas i enlighet med brottsgärningen, exempelvis genom att familjen till en mördad person kan kräva att gärningspersonen skall dödas.

⁵⁸ UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#), s. 7

⁵⁹ Gandhara, Afghans Question Taliban's Authority To Impose Divine Punishments, 2022-11-24, [url](#)

⁶⁰ Amnesty International, Afghanistan: Taliban's cruel return to hardline practices with public floggings must be halted immediately, 2022-11-24, [url](#)

⁶¹ Gandhara, Afghans Question Taliban's Authority To Impose Divine Punishments, 2022-11-24, [url](#)

⁶² Amnesty International, Afghanistan: Taliban's cruel return to hardline practices with public floggings must be halted immediately, 2022-11-24, [url](#)

⁶³ Gandhara, Afghans Question Taliban's Authority To Impose Divine Punishments, 2022-11-24, [url](#)

5. Sammanfattande analys

Under sina femton första månader vid makten har talibanrörelsen successivt visat sig allt mer repressiv. Yttrandefrihet och politisk aktivitet har underkuvats och utrymmet för civilsamhället har snabbt krympt. Situationen avseende de mänskliga rättigheterna är svår och den nya de facto-staten präglas av en avsaknad av lagstyre, liksom av repression och våld gentemot de grupper som ses som fiender eller som anses överträda talibanrörelsens tolkning av sharia. Det råder utbredd strafffrihet för de hämndmord och vedergällningar som sker lokalt gentemot anhängare av den förra regeringen.

Kvinnor och flickor har under talibanstyret varit särskilt utsatta för olika inskränkningar av sina fri- och rättigheter, och i inget annat land missgynnas de på samma sätt i alla aspekter av sina liv. Restriktionerna som begränsar kvinnors och flickors närvaro i det offentliga rummet försvårar deras möjligheter att försörja sig, utbilda sig och att tillgå vård. De medför därtill ökad risk för kvinnor och flickor att utsättas för våld och anklagelser om exempelvis moralbrott från de facto-myndigheternas sida. Vidare ökar de riskerna för dem att utsättas för våld i hemmet samt tidiga, påtvingade äktenskap.

Kvinnor liksom män har under talibanstyret blivit föremål för de facto-myndigheternas shariabaserade rättskipning. Spöstraff samt vissa dödsstraff har verkställts. Ofta synes denna "rättskipning" ha skett direkt på plats i utomrättsliga processer. Efter ett uttalande nyligen av den högste ledaren Hibatullah Akhundzada finns farhågor om att antalet kropps- och dödsstraff nu kan komma att öka. Hibatullah betonade i sitt uttalande plikten att implementera den islamiska rätten fullt ut, och inom dagar rapporterades om dussintals nya fall av verkställda spöstraff.

Det är enligt Migrationsanalys ännu för tidigt för att med någon grad av säkerhet säga om detta är en ny trend som kommer att bestå. Utifrån de tendenser som kunnat observeras gällande de facto-regimens agerande och styrning under det senaste året är det dock troligt att den högste ledaren och den extremt konservativa kretsen runt honom vill se, och även för sina många fotsoldater visa, att allt tydligare steg tas för att skapa den "sanna islamiska stat", som man ägnat två decennier av strid åt för att upprätta.

Även om utvecklingen hittills blottlagt olika åsiktsläger och spänningar inom talibanrörelsen verkar dessa inte utgöra något existentiellt hot mot rörelsens sammanhållning, i vart fall inte på kort sikt. Tendenserna under det gångna året indikerar vidare att det är de mer konservativa och hårdföra krafterna inom rörelsen som haft det avgörande inflytandet över utvecklingen, medan mer moderata krafter har fått foga sig. Migrationsanalys ser i nuläget inga tecken på att detta är på väg att förändras på något avgörande sätt.

Källförteckning

Afghanistan International, Formation of Post-Interim Government Depends on Constitution, Parliament, Says Taliban, 2022-10-14, [url](#)

Al Jazeera, Banned From Public Parks And Bathhouses, Afghan Women Say Life Under Taliban Is Like A 'Prison', 2022-11-10, [url](#)

Al Jazeera, Afghan women barred from gyms, Taliban official says, 2022-11-10, [url](#)

Amnesty International, Afghanistan: Taliban's cruel return to hardline practices with public floggings must be halted immediately, 2022-11-24, [url](#)

Amnesty International, Afghanistan: Death in slowmotion: Women and girls under Taliban rule, 2022-07-27, [url](#)

Australian Institute of International Affairs, "A Tunnel With No Light": Twelve Months of Taliban Rule in Afghanistan, 2022-08-10, [url](#)

BBC Monitoring, Briefing: Taliban leader urges implementation of Islamic penal laws, 2022-11-16, [url](#) [betaltjänst]

BBC News, Afghanistan: Taliban ban women from many university subjects, 2022-10-15, [url](#)

BBC News, Kabul blast kills teenagers sitting practice exam, 2022-10-01, [url](#)

CTC Sentinel, The Taliban One Year One, augusti 2022, [url](#)

EEAS, Afghanistan: Statement by the Spokesperson on further limitations to women's rights, 2022-11-14, [url](#)

EUAA, Afghanistan – Targeting of Individuals, augusti 2022, [url](#)

Financial Times, The Taliban's new order: 'We'll introduce a system for the world', 2022-08-02, [url](#)

France 24, Taliban bans women from travelling longer distances unless with male relative, 2021-12-26, [url](#)

Freedom House, Afghanistan: Human Rights Defenders Continue to Face Immense Danger, 2022-08-15, [url](#)

Gandhara, Afghans Question Taliban's Authority To Impose Divine Punishments, 2022-11-24, [url](#)

Gandhara, 'Beaten And Humiliated': Taliban Cracks Down On Afghan Universities In Bid To Curb Women's Protests, 2022-11-08, [url](#)

Gandhara, One Year After Seizing Power, Is The Taliban Here To Stay, 2022-08-15, [url](#)

HRW, Afghanistan: ISIS Group Targets Religious Minorities, 2022-09-06, [url](#)

Migrationsverket, Migrationsanalys, Afghanistan – säkerhetsläget efter talibanrörelsens maktövertagande, 2022-04-29, [url](#)

Migrationsverket, Migrationsanalys (f.d. Lifos), Afghanistan – kristna, apostater och ateister, 2017-12-21, [url](#)

Melbourne Asia Review, Afghanistan's laws and legal institutions under the Taliban, 2022-06-06, [url](#)

New Lines Magazine, For Now, Ideology Trumps Pragmatism in Afghanistan, 2022-07-13, [url](#)

Reuters, Famine may have been averted, but Afghan economic crisis deepens, 2022-03-03, [url](#)

Stimson Center, Afghanistan Under the Taliban: Findings on the Current Situation, 2022-10-20, [url](#)

The Guardian, Afghan supreme leader orders full implementation of sharia law, 2022-11-14, [url](#)

The Guardian, Taliban reversal on girls' education derails US plan for diplomatic recognition, 2022-03-27, [url](#)

The Jakarta Post, Podcast: What a Taliban theocracy means for Afghanistan, 2022-10-27, [url](#)

TOLO News, Islamic Emirate's Leader Calls for Implementation of Sharia, 2022-07-28, [url](#)

UN News, Afghanistan: Humanitarian assistance has saved lives, but immense needs remain, 2022-08-11, [url](#)

UN/HRC, Situation of human rights in Afghanistan, 2022-09-09, [url](#)

UN OHCHR, Afghanistan: Latest Taliban treatment of women and girls may be crime against humanity, say UN experts, 2022-11-25, [url](#)

UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-09-14, [url](#)

UNSG, The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security, 2022-06-15, [url](#)

UN Women, In focus: Women in Afghanistan one year after the Taliban takeover, [url](#)

USIP, Taliban Escalate New Abuses Against Afghan Women, Girls, 2022-10-27, [url](#)

USIP, One Year Later: Taliban Reprise Repressive Rule, but Struggle to Build a State, 2022-08-17, [url](#)

USIP, How the Taliban's Hijab Decree Defies Islam, 2022-05-12, [url](#)

VOA News, Taliban Chief Slams Foreign 'Interference' in His 'Islamic' Governance, 2022-07-01, [url](#)

Muntliga källor

Afghansk juridikprofessor, digitalt möte, 2021-11-09

Internationell analytiker, digitalt möte, 2022- 03-17